Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) MAŁA POHULANKA 10—7.

Nr. Wilno, dnia 18 marca 1935 r. 1248.

Treść numeru:

---o---

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t. A i d a s" o w s p ó l n y m d e m a r c h è'u k r a j ó w b a ł t y c k i c h w P a r y ż u. "L.Aidas" Nr.62 z dn. 16.III.1935 r. Artykuł p.t. "Demarche Ententy Bałtyckiej".Streszczenie:

Wizyta przedstawicieli Litwy, Łotwy i Estonji we francuskiem i angielskiem M.S.Zagr. i złożone przez przedstawicieli tych oświadczenia znalazły echo nietylko nad Bałtykiem, lecz wszędzie, gdzie tylko zaistniała troska o zapewnienie powszechnego pokoju. Krok państw bałtyckich jest interesujący nietylko jako wyraz ich politycznej ententy, lecz również jako demarche, posiadający znaczenie dla odbywających się obecnie rokowań w sprawie utworzenia paktu wschodniego.

Stanowisko państw bałtyckich w sprawie paktu wschodniego wytworzyło się już wtedy, kiedy rokowania w sprawie paktu dopiero się rozpoczynały. Kierownicy polityki zagranicznej w krajach nadbałtyckich w poszczególnych enuncjacjach pozytywnie się wypowiedzieli jesienią r.ub. odnośnie projektowanego paktu wzajemnej pomocy w Europie Wschodniej. Uzgodnione stanowisko krajów bałtyckich w sprawie paktu wschodniego zostało podkreślone jeszcze konkretniej na konferencji krajów bałtyckich w Tallinie w dn.2 grudnia r.ub. Na konferencji owej pakt wschodni uznany został przez wszystkie trzy państwa bałtyckie za najodpowiedniejszy środek dla zapewnienia pokoju w Europie Wschodniej. Tak więc w czasie demarche'u krajów bałtyckich w Paryżu i Londynie polityka państw bałtyckich w sprawie paktu wschodniego była już zarówno ogółowi angielskiemu, jak też francuskiemu znana.

Więcej uwagi zwraca się na fakt, że przez swój demarche w Paryżu i Londynie kraje bałtyckie formalnie notyfikowały swe stanowisko w sprawie paktu wschodniego głównym protektorom tego paktu. Tej notyfikacji przypisuje się wielkie znaczenie.

Mimo że po konferencji tallińskiej nie powinne były wynikać jakiekolwiek wątpliwości co do jednolitej polityki Ententy Bałtyckiej w sprawie paktu wschodniego, jednak niektórzy sąsiedzi państw bałtyckich nie przestali szerzyć wiadomości o jakichś nieporozumieniach wśród państw bałtyckich w sprawie wspomnianego paktu. Ponieważ wspólna polityka w sprawie paktu wschodniego jest niewątpliwie jedną z głównych podstaw Ententy Bałtyckiej, wiadomości takie miały wytworzyć wrażenie, że sama Ententa Bałtycka stoi na glinianych podstawach. Kiedy w prasie ogłoszono wiadomość o zamierzonej wizycie gen.Gąsiorowskiego w Łotwie, Estonji i Finlandji, wspomniane powyżej wiadomości użyte były dla podkreślenia dążeń polskich do całkowitego zburzenia Ententy Bałtyckiej.

Wspomniane pogłoski, budzące wątpliwości co do trwałości Ententy Bałtyckiej były szeroko wyzyskane w prasie, skierowanej przeciwko Ententcie Bałtyckiej i paktowi wschodniemu. Demarche krajów bałtyckich w Paryżu i Londynie rozproszył wszystkie wątpliwości w tej dziedzinie. Wykazuje on, że stanowisko państw bałtyckich w sprawie paktu wschodniego było i pozostaje jednolite. Żadne niebezpieczeństwo rozłamu pod tym względem Ententcie Bałtyckiej nie grozi. Z drugiej strony, jeżeli wierzyć temu, iż Polska przez wizytę Gąsiorowskiego w Rydze i Tallinie dążyła do wbicia klina w stanowisko bałtyckie w sprawie paktu wschodniego, demarche w Paryżu i Londynie musiałby wykazać całkowite niepowodzenie tych wisiłków polskich. Skolei musiałoby to podkreślić trwałość podstaw Ententy Bałtyckiej.

Pozatem demarche Ententy Bałtyckiej świadczy, iż kraje bałtyckie nie zadawalniają się już w sprawie paktu wschodniego rolą biernego świadka, a dążą do przejścia do polityki aktywnej w tej sprawie. Niewątpliwie geopolityczna sytuacja państw bałtyckich wymaga od nich specjalnej wrażliwości na wszystkie sprawy, dotyczące zapewnienia pokoju w Europie Wschodniej. Chociaż w ogólnej polityce europejskiej, gdzie się zwykle przejawia tylko wpływ mocarstw, Ententa Bałtycka nie może odegrać znaczniejszej roli, jednak prawo uczestnictwa w rozważeniu spraw, które dotyczą państw bałtyckich bezpośrednio nie może im być zakazane. Należy podkreślić, że w związku z negatywnem stanowiskiem Niemiec i Polski w sprawie paktu wschodniego, ukazały się w prasie wiadomości, że pakt o wzajemnej pomocy będzie podpisany tylko pomiędzy Sowietami, Francją i Czechosłowacją. Wiadomości te były rzecz prosta rozgłaszane ze źródeł, dla których zapewnienie pokoju w Europie Wschodniej jest tylko spra-

wą drugorzędną. Eliminując państwa bałtyckie z paktu wschodniego, wiadomości te opierając się rzekomo na tem, iż Łotwa i Estonja postawiły jako warunek swego przyłączenia się do paktu wschodniego udział Niemiec i Polski w tym pakcie. Ze względu na to zaś, że mała jest nadzieja na udział Niemiec i Polski w pakcie wschodnim, niema podstawy mówić o tym pakcie również z państwami bałtyckiemi. Demarche państw bałtyckich w Paryżu i Londynie nadaje pod tym względem stanowisku ich potrzebna jasność i zagradza drogę tendencyjnym wymysłom, dążącym do osłabienia międzynarodowej sytuacji Ententy Bałtyckiej.

Rzecz zrozumiała, demarche państw bałtyckich spowodu wspomnianych przyczyn znacznie podnosi międzynarodową wagę Ententy Bałtyckiej. Przez swój demarche państwa Ententy Bałtyckiej wykazały, że mimo wszystkich stawianych im przeszkód i intryg politycznych, umieją one znaleźć właściwą drogę polityczną, najbardziej odpowiadającą żywotnym interesom państw bałtyckich i wymaganiom powszechnego pokoju. Czyni to państwa bałtyckie poważnym czynnikiem politycznym w Europie Wschodniej, z którym liczyć się będą mocarstwa. Zasada niepodzielności pokoju, stanowiąca podstawę londyńskich układów, pozwala się spodziewać, że w Europie Wschodniej nie będą pozostawione luki, o których zaczęto wspominać w prasie zagranicznej. Luki takie, jak zaznacza rząd sowiecki w swej nocie z 20 lutego, oznaczałyby zachęcenie sił burzących pokój do nowych wybryków, mogących wywołać nową wojnę światową. W sprawie zlikwidowania tych luk demarche Ententy Bałtyckiej ma niewątpliwie znaczenie.-

Kronika.

S f i n a l i z o w a n i e l i t e w s k o - ł o t e w s k i c h r o k o w a ń h a n d l o w y c h. Prasa kowieńska z 15.III.35 r.: 13.III zakończono rokowania litewsko-łotewskie o clearingu. 14.III umowa została parafowana. Obecnie rozrachunki będą prowadzone przez Banki Litewski i Łotewski, pracujące z sobą w kontakcie. Przy końcu roku sumy będą zbilansowane. Sprawa małego ruchu granicznego, będąca przedmiotem narad, zostaje nadal otwarta. Każde z państw będzie regulowało u siebie ruch graniczny według własnej woli.-

D o k o ł a ś w i ę t a p a ń s t w b a ł t y c k i c h w S z t o c k h o l m i e. Prasa kowieńska z 15.III.35 r.: T-wo szwedzko-litewskie w Sztockholmie skoordynowało swa działalność z t-wami szwedzko-łotewskiem i szwedzko-estońskiem. Uchwalono corocznie obchodzić wspólnie święto powstania państw bałtyckich. W r.b. to święto odbędzie się 26 marca. Wezmą w niem udział przedstawiciele i ministrowie kilku państw. Z Kowna uda się na uroczystość delegat t-wa litewsko-szwedzkiego oraz solista opery Kuczyngis.-

S ą d S t a t u t o w y a p r a s a n i e m i e c k a. Prasa kowieńska z 16.III.35 r. Elta donosi z Berlina o nowej przeciwlitewskiej akcji prasy niemieckiej w związku z wydaniem ustawy o Sądzie Statutowym.

"Berliner Boersenzeitung" zamieszcza wiadomość niemieckiej agencji telegraficznej pod tytułem: "Kowno wydaje ustawę o pogwałceniu legalnych praw - nowa komedja litewskiego prawodawstwa".

W komentarzu tej wiadomości zauważa pismo, że Litwa "pod pozorami prawnemi chce okryć całkowicie zburzoną w praktyce autonomję Kraju Kłajpedzkiego". Według pisma, jest całkowicie nie do pomyślenia, aby jednostronny utworzony z Litwinów sąd miał wykonywać funkcje sygnatarjuszów Statutu lub Trybunału Haskiego.

Prawie wszystkie dzienniki zamieszczają wiadomość o ustawie o Sądzie Statutowym pod tytułem "Nowy gwałt".-

D e l e g a c j a l i t e w s k a w M o s k w i e. Prasa ryska z.18.III.35 r.: Delegacja litewska z ministrem Aleksą przyjęta była przez komisarza spraw zagranicznych Litwinowa i komisarza handlu zagranicznego Rosenholza.-

Jak podaje "Sekmadienis" Nr.11, delegacja litewska zwiedzi także Leningrad i Charków. Jednocześnie delegacja zaprosi tytułem rewizyty cały szereg gospodarczych i kulturalnych działaczy sowieckich do zwiedzenia Litwy.-

"S e k m a d i e n i s" o e n u n c j a c j i H i t l e r a w s t o s u n k u d o L i t w y. "Sekmadienis" Nr.11 /III.35 r./: Londyńskie pismo "Sunday Dispatch" przedrukowało rozmowę Hitlera z b.komisarzem policji międzynarodowej w Saarze, mjr.Henesy. Rozmowa ta odbyła się podczas pobytu Hitlera w Saarbruecken. Dopiero teraz treść tej rozmowy została ujawniona. Według pisma londyńskiego

Hitler miał oświadczyć, że po Saarze przyjdzie taka sama kolej na Austrję i Kłajpedę. Pismo zaznacza, że jest to pierwszy wypadek, kiedy Hitler tak otwarcie mówi o agresji wobec Austrji i Litwy.

Pismo londyńskie komunikuje dalej, że Austrja dokonała oficjalnego demarche'u w tej sprawie. Odpowiadając na ten demarche, urzędowa agencja niemiecka nie zaprzecza, iż rozmowa wspomniana miała miejsce, lecz oświadcza, że rozmowa miała charakter prywatny.-

S k ł a d d e l e g a c j i l i t e w s k i e j n a k o n f e r e n c j ę p r a w n i k ó w b a ł t y c k i c h. "L.Aidas" Nr. 61 /III.35 r./: 29 - 30 marca odbędzie się w Tallinie zjazd prawników państw bałtyckich. Litwę reprezentować będą: prezes Trybunału Najwyższego Ciplijauskas, wiceprokurator Trybunału Najwyższego Żalkauskas i referent Rady Stanu Raczkauskas.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a.

S p r a w a z m o d e r n i z o w a n i a r a d j o s t a c j i k o w i e ń s k i e j. Prasa kowieńska z 16.III.35 r.: 14.III.35 r. odbyła się druga narada międzyministerjalna w sprawie zmodernizowania radjofonji w Litwie. Na naradzie zasadniczo uchwalono założenie Rady radjowej. Do instytucji wejdą przedstawiciele Ministerstwa Oświaty.-

Z d z i a ł a l n o ś c i Z w i ą z k u W y z w o l e n i a W i l n a. Prasa kowieńska z 15.III.35 r.: Związek Wyzwolenia Wilna przystępuje do walki na szerszą skalę z pijaństwem i innemi antysocjalnemi zjawiskami. Komitetom okręgowym związku rozesłano w tej sprawie okólniki. Pozatem na walnym zjeździe związku ma być przyjęta odpowiednia uchwała.-

S p r a w a c z ł o n k ó w S ą d u S t a t u t o w e g o. "Rytas" Nr.62 /III.35 r./: Jako kandydaci na członków Sądu Statutowego wymieniani są: jako prezes - prezes Trybunału Najwyższego Ciplijauskas, jako członkowie - prof.Roemer, członek Rady Stanu Starkus, prezes wydziału kłajpedzkiego Trybunału Najwyższego Staszkiewiczus i prezes wydziału karnego Trybunału Najwyższego Brazajtis.-

Z m i a n a n a z w y z w i ą z k u n a u c z y c i e l i n a r o d o w c ó w. Prasa kowieńska z 15.III.35 r.: Komisja do rejestracji towarzystw przy urzędzie Naczelnika powiatu zmieniła statut związku nauczycieli narodowców w tym sensie, że odtąd związek ten będzie nosił nazwę związku nauczycieli Litwinów.-

S p r a w a c e n z u s u d l a p o l i c j a n t ó w. Prasa kowieńska z 15.III.35 r.: Minister Spraw Wewnętrznych Rustejka rozesłał do naczelników powiatów oraz naczelnika policji kolejowej okólnik, w którym nakazuje przyjmować do służby w policji wyłącznie osoby posiadające świadectwo ukończenia 8 klas. Mogą też być przyjmowani aspiranc na oficerów rezerwy.

W bliskiej przyszłości 10% policjantów powinno mieć odpowiedni cenzus.

Urzędnicy policji, nieposiadający cenzusu niższej szkoły, będą od 1 stycznia 1937 r. pobierali wynagrodzenie zmniejszone o jedną kategorję.-

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH W LITWIE.

K r o n i k a.

W i e l k o p o s t n e n a b o ż e ń s t w o p o l s k i e w O l i c i e. "Dzień Polski" Nr.14 z 15.III.35 r.: 10 marca w Olicie w kościele parafjalnym odbyło się w godzinach popołudniowych nabożeństwo "Drogi Krzyżowej" w języku polskim przy udziale przeszło 200 osób. Jest to jedyne obecnie nabożeństwo, odprawiane w tym kościele po polsku. Ma się ono odbywać przez cały Wielki Post i będzie niewątpliwie ściągało stale do kościoła pozbawioną nabożeństw w języku ojczystym ludność polską Olity i okolic.-

---ooo---